

GENÇ

FAKTÖRİYEL

GÖKTÜRK ALFABESİ VE ESKİ TÜRK YAZITLARI

Türk dilinin, öz Türk tamgalarıyla tarih sahnesine çıkışı ve Göktürk alfabesinin, Göktürk yazıtlarının yapısı...

TARİHE KANLA YAZDIK: "ÇANAKKALE GEÇİLMEZ"

BÜYÜK HÜKÜMDAR: EMİR TİMUR

Bütün Dünya'ya savaş ilan etmiş, bozkırın bağrından kopan, ulu bir cihangir...

Mustafa Kemal Atatürk (1881-1938)

Rahmet ve saygıyla...

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen; Türk istiklalini, Türk cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyen dâhilî ve haricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin. Bu imkân ve şerait, çok namüsaît bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar, gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri, şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakrüzaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

GENÇ

FAKTORİYEL

ÖNSÖZ

Değerli GENÇ! okurları!
Türk gençleri olarak fikirlerimizi belirtmek ve Türk ulusuna hizmet etmek için çıktığımız yola durmaksızın, yorulmaksızın devam ediyoruz...

Zamanın ne kadar kıymetli olduğunun, sistemli ve istikrarlı bir şekilde kullanıldığında birçok şeyin başarılabilceğinin bilincine varmış gençler olarak " İnsanlara nasıl bir katkıda bulunabiliriz ?","Nasıl daha iyisini yapabiliriz ?", "Fikirlerimizi dış dünyaya nasıl aktarabiliriz?" sorularına cevap olarak gördüğümüz GENÇ! dergisini okumaktasınız...

Çevremize bakınca gençlerin pek çok değerli görüşlere sahip olduğunu fakat bu görüşleri dile getirebilecekleri bir ortamın bulunmadığını gözlemledik. Bunun üzerine bu konuda araştırmalar yaptık, çeşitli konularda kaleme alınan dergileri inceledik. Daha sonra da gençlerin görüşlerini, eserlerini yayınlatabileceği bir dergi çıkarma kararı aldık.

Bu dergiyi yayınlamaktaki amacımız bulunduğumuz bölgede tarihi, bilimsel, edebi ve sanatsal konulara merakı arttırmak ve Ahmet Nazif Zorlu Fen Lisesi öğrencileri ile dış dünya arasında bir köprü kurmak. Bu amaca hizmet yolunda çıkardığımız 4. sayımızı okumaktasınız.

İyi okumalar

KADİR EMRE DEMİRBAŞ & KÜRŞAT AKIN

Göktürk Alfabeti ve Eski Türk Yazıtları

Kürşat AKIN

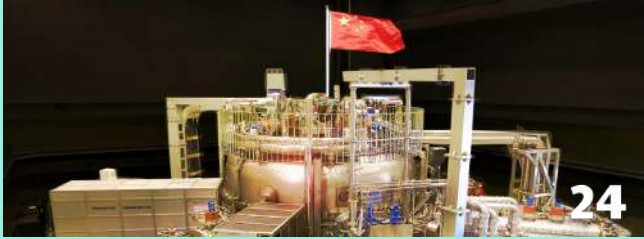
Büyük Hükümdar: Emir Timur

Kadir Emre DEMİRBAŞ

"Çanakkale Geçilmez"

Kadir Emre DEMİRBAŞ

Devasa Proje: Yapay Güneş

Kürşat AKIN

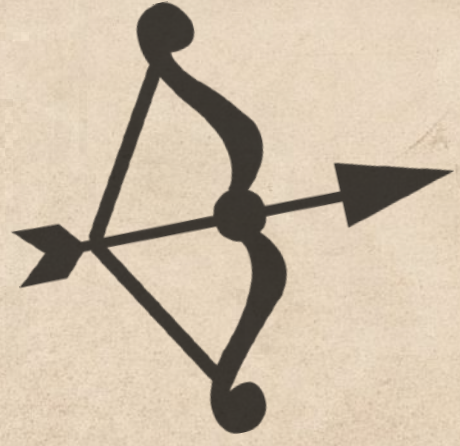
- 4 Ok ve Yay.....Kürşat AKIN
- 5 İstikbalden İstiklal Şairine.....Kürşat AKIN
- 19 Okulumuzda Nefes Kesen Konser
- 23 Mutlak Seveceksin.....Hüseyin Nihal ATSIZ
- 26 Gözlerin Denizinde Boğuldum Ben.....Kadir Emre DEMİRBAŞ

HAZIRLAYANLAR

Kürşat AKIN

Kadir Emre DEMİRBAŞ

OK VE YAY

KÜRŞAT AKIN

*Pusatların kanlar akıtıp öldüremediği,
Karanlık gecelerin çöküp söndüremediği,
Dirliğin ulcası, duyguların dilmacı sevdan...
Çakın gibi göklerde gürlüyor, korkmuyor yavdan.*

*Yalnızca gözlerin, ateşten, ağulu gözlerin;
Karşısında kalpler sayrıyor, hanlar diz çöküyor,
Öyle kudretli ki karanlığı yıkıp söküyor.
Tesiri kalmıyor artık, yalan kötü sözlerin...*

*Gözlerinin kirişinde hüznün, gezliyorsun kalbi,
Sadağında vardır bolcası, seçer ve ölür şair.
Ne vaat eder cenneti ne tehdit eder cehennemle,
Acuna da ukbaya da gözlerindir asıl kadir...*

12 MART
İSTİKLAL
MARŞININ
KABULÜ

İSTİKBALDEN İSTİKLAL ŞAIRİNE

KÜRŞAT AKIN

Türk milletinin hak ederek aldığı istiklali dilinden düşürtmeyen, yüreğinden çıkartmayan, ona her an anımsatan, yüce Türk askerinin naraları kadar kudretli satırlarla yüreğimize işlenmiş istiklalin marşı: İstiklal Marşı.

Türk ulusu; elverişsiz imkanlarıyla verdiği büyük mücadelelerle, Tekalif-i Milliye'yle, ulusal birlik ve beraberliğini sağlamasıyla zorluklara karşı dimdik durmuş, zorluklar karşısında hiç yılmamıştır. Yurtları için yeri geldiğinde çiftçi, esnaf yeri geldiğinde öğretmen, asker olmuş hatta mermilere siper olmuş insanlarla doludur yurdumuz. O hayasızca akını durdurmuş şanlı Türk milletinin elde ettiği zaferler neticesinde istiklal her zaman bizimdir.

Mehmet Akif'in kaleminden çıkan İstiklal Marşımızı al bayrağımızın eşliğinde her okuduğumuzda korkusuzluğu, yüce şehitlerimizi, vatan sevgisini yüreğimizde hissederiz. En dar, en çetin zamanlarda bile destanlar yazan Türk milletinin istiklal uğrunda verdiği o mücadele, o ruh bugünlerde dahi bizimledir.

Başkomutan, Başöğretmen Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün bize verdiği birinci vazife Türk istiklalini, Türk Cumhuriyetini, sonsuza dek muhafaza ve müdafaa etmektir. Dün bu görevi layıkıyla yerine getirmiş Türk milleti, geçmişinden öğüt alarak bugün ve yarın istiklalini, Cumhuriyetini koruyacaktır. Onu bu temellerinden mahrum bırakmak isteyenleri de damarlarındaki asil kandan güç alarak yerle bir edecektir. Kahraman ırkıma solmayacak bir gül gibi istiklal, ebediyen Türk milletiyle kalacaktır.

GÖKTÜRK ALFABESİ VE ESKİ TÜRK YAZITLARI

KÜRŞAT AKIN

Yazı, hayatın neredeyse her alanında kullanılan, insanın yaşamını kolaylaştıran bir icattır. Kanaatimce en önemli yararlarından biri ise tarih yazıcılığıdır. Günümüzde, geçmişte olan olayları öğrenip yorumlamamıza, feyz almamıza yarayan metinler, yazıtlar bulunmaktadır. Aslında işin özü “Söz uçar, yazı kalır.” deyişinde saklıdır. Bilgi kulaktan kulağa yayılırken değişime uğrar ve bozulur fakat bilgi yazıya geçirilirse daha kalıcı, güvenli olur. Yazının icadı ile tarih yazılmaya başlanmış, bilgiler nesillere aktarılmıştır.

Görsel-1: "Tengri" sözcüğünün Türk tamgalarıyla yazılışı

Görsel-2: "Türk" sözcüğünün Türk tamgalarıyla yazılışı

Türklerde de en önemli yazılı kaynaklardan olan Göktürk abideleri Türk milletinin yaşantısının, şanının geçtiği ilk Türkçe metindir. Bir başka deyişle de “Bengü Taşlar” yazıldığı dönem ve öncesi hakkında, Türk töresi hakkında bizlere birçok bilgi vermektedir. Günümüzde Moğolistan sınırları içerisinde bulunan abideler 1890 ve 1891 yıllarında bir Fin ve bir Rus bilim ekibi tarafından incelenmeye başlanmıştır. Bu çalışmalar başarılı olmuş sonucunda da 1893'te Danimarkalı bilim insanı Thomsen Türk yazı sistemini çözmüştür. Abidelerde ilk okunan sözcük ise Görsel-1'deki “Tengri” sözcüğüdür. Tengri aynı zamanda “Teñri” ve “Tanrı” şeklinde de okunabilir ve “Gökyüzü” ve “Yaratıcı” anlamına gelmektedir. Yine ilk okunan sözcüklerden olan Görsel-2'deki “Türk” sözcüğü” törü” yani kanunuyla birleşen töreli budunu(milleti) ifade eder.

Göktürk yazıtlarından birincisi Kül Tigin abidesi, ikincisi Bilge Kağan abidesi, üçüncüsü Tonyukuk abidesidir. Bengü taşların birincisi yani Kül Tigin abidesi 732 yılında Bilge Kağan tarafından dikilmiştir. Kül Tigin abidesi dört cephelidir, batı cephesi Çince yazılmış diğer üç cephe ise Göktürk tamgalarıyla Türkçe yazılmıştır. Abideyi Bilge Kağan ve Kül Tigin'in yeğeni Yollıg Tigin yazmıştır. Abidenin batı cephesindeki kitabede Türk ili ve Kül Tigin'den bahsedilmiştir. Kül Tigin yazıtından bazı kesitler:

“Tanrı gibi gökte olmuş Türk Bilge Kağanı, bu zamanda oturdum. Sözümü tamamiyle işit. Bilhassa küçük kardeş yeğenim, oğlum, bütün soyum, milletim, güneydeki şadpıt beyleri, kuzeydeki tarkat, buyruk beyleri, Otuz Tatar..... | Dokuz Oğuz beyleri, milleti! Bu sözümü iyice işit, adam akıllı dinle:

Doğuda gün doğusuna, güneyde gün ortasına, batıda gün batısına, kuzeyde gece ortasına kadar, onun içindeki millet hep bana tâbidir. Bunca milleti | hep düzene soktum. O şimdi kötü değildir. Türk kağanı Ötüken ormanında otursa ilde sıkıntı yoktur.

Batıdan Soğd baş kaldırdı. Küçük kardeşim Kül Tigin.....için, öle yite işi gücü verdiği için, Türk Bilge Kağanı, nezaret etmek üzere, küçük kardeşim Kül Tigin'i gözeterek oturdum, Inançu Apa Yargan Tarkan adını verdim. Onu övdürdüm.”

Bengü taşların ikincisi olan Kül Tigin yazıtından yaklaşık bir kilometre uzaktaki Bilge Kağan abidesi Bilge Kağan'ın 734'te vefatının ardından 735 yılında oğlu tarafından dikilmiştir. Bilge Kağan abidesinde Kül Tigin'in ölümünün sonrasındaki olaylar anlatılmış, Bilge Kağan'ın ağzından yazılmıştır. Ayrıca bu abide parçalanmış, tahribata uğramıştır bu sebeple silintiler oluşmuştur.

“Tanrı gibi Tanrı yaratmış Türk Bilge Kağanı sözüm:
Babam Türk Bilge Kağan... Sir, Dokuz Oğuz,
İki Ediz çadırlı beyleri, milleti.....Türk tanrısı.....
üzerine kağan oturdum. Oturduğumda ölecek gibi
düşünen Türk beyleri, milleti memnun olup sevinip,
yere dikilmiş gözü yukarı baktı. Bu zamanda kendim
oturup bunca ağır töreyi dört taraftaki..... .dim.
Üstte mavi gök, altta yağız yer kılındıkta, iki si
arasında insan oğlu kılınmış. | İnsan oğlunun üzerine
ecdadım Bumin Kağan, İstemi Kağan oturmuş.
Oturarak Türk milletinin ilini, töresini tutu vermiş,
düzene soku vermiş. Dört taraf hep düşman imiş.
Ordu sevk ederek dört taraftaki milleti hep almış, hep
tâbikılmış. Başlıya baş eğdirmiş, dizliye diz
çöktürmüş. Doğuda Kadirkan ormanına kadar, ba-
tıda | Demir Kapiya kadar. kondurmuş. İkisi arasında pek teşkilâtsiz Gök Türkü düzene sokarak öylece
oturuyormuş. Bilgili kağan imiş, cesur kağan imiş. Buyruku bilgili imiş tabii, cesur imiş tabii. Beyleri de
milleti de doğru imiş. Onun için ili öylece tutmuş tabii, ili tutup töreyi düzenlemiş. Kendisi 5 öylece vefat
etmiş. Yasçı, ağlayıcı, doğuda gün doğusundan Böklü Çöllü halk, Çin, Tibet, Avar, Bizans, Kırgız, Üç
Kuncan, Otuz Tatar, Kıtay, Tatabi, bunca millet gelip ağlamış, yas tutmuş. Öyle ünlü kağan imiş.” Bilge
Kağan ve Kül Tigin abidesinin doğusunda yer alan iki taş halinde, dört cepheli olan üçüncü abide Tonyukuk
abidesi... Tonyukuk bilindiği üzere Türk ulusunun büyük bir değeridir. İleriş Kağan’ın bağımsızlık
mücadelesinde etkili olmuş, kurt başlı tuğu göklere yükseltmiş Göktürklerin ulu bilgisi Tonyukuk...Abidede
Tonyukuk konuşur ve abide bizzat Tonyukuk tarafından diktirilmiştir. Bilge Kağan ve Kül Tigin abidelerinde
benzerlikler bulunurken Tonyukuk abidesi türlü farklılıklar içermektedir. Diğer iki yazıtta satırların sağdan
sola yazıldığı görülür fakat Tonyukuk abidesinde satırlar soldan sağa doğru yazılmıştır.

Görsel-3: Bilge Kağan'ın bir tasviri

Görsel-4: Moğolistan , Koşo Çaydam ve Orhun Nehri civarları

doğuda Kıtayı, 7 kuzeyde Oğuzu pek çok öldürdü. Bilicisi, yardımcısı bizzat bendim. Çogayın kuzey
yamaçları ile Kara Kumda o- turuyorduk.” Orhun abideleri bilindiği üzere Çince yazıtlar da bulunmakla
beraber Göktürk alfabesiyle yazılmıştır. Göktürk alfabesi 38 adet tamga(harf) içermektedir. Bu tamgaların
yapılarına baktığımızda harfleri Türkçe bir şekilde açıklayabiliyoruz.

Bunun gibi özellikler Tonyukuk abidesini farklı kılar.
Tonyukuk abidesinden bazı kesitler :

“Bilge Tonyukuk ben kendim Çin ilinde kılındım. Türk
milleti Çine tâbi idi. | Türk milleti hanımı bulmayıp
Çinden ayrıldı, hanlandı. Hanını bırakıp Çine tekrar
teslim oldu. Tanrı şöyle demiştir: Han verdim, | hanını
3. bırakıp teslim oldun.

Teslim olduğun için Tanrı öldürmüştür. Türk milleti öldü,
mahvoldu, yok oldu. Türk Sir milletinin dört yerinde |
boy kalmadı..

Ormanda taşta kalmış olanı toplanıp yedi yüz oldu. İki
kısım atlı idi, bir kısım yaya idi. Yedi yüz kişiyi | sevk
eden büyükleri şad idi. Katıl dedi. Katılanı ben idim.
Bilge Tonyukuk.Kağan mı kılalım, dedim. Düşündüm.
Zayıf boğave semiz boğa arkada | tekme atsa; semiz
boğa, zayıf boğa olduğu bilinmezmiş derler diyip, öyle
düşündüm.Ondan sonra Tanrı bilgi verdiği için kendim
bizzat kağan kıldım. Bilge Tonyukuk Boyla Baga
Tarkan | ile beraber İltiriş Kağan olunca güneyde Çini,

Örnek olarak görseldeki "Ay" tamgası Ay'a ,"Ok" tamgası oka,"At" tamgası ise atlı bir ere ve gerilmiş bir yaydaki oku atma eylemine benzemektedir. Yine görselde bulunan "And" tamgası şu şekilde açıklanabilir: Türklerde "Antlaşma" yapılırken bir çamçak kımıza üç damla kan akıtılır, içilirdi ve buna da and içmek denirdi. Bu ifade dilimizde hala kullanılmaktadır ve and tamgası da bu olayı betimleyerek "and" sesini verir. Göktürk yazı düzeninde her tamganın örneklerdeki gibi bir anlamı olduğunu ve Türk alfabesinin Runik alfa-

"Ay" tamgası

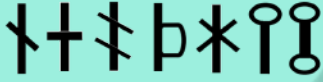
"At" tamgası

"Ok" tamgası

KÖK TAMGA

TÜRETİLMİŞ TAMGALAR

Görsel-5: Runik tamgalarda türetme örneği

şeylerin hepsi Çin kaynaklarından alınmamıştır, Batı'dan da alınmıştır.8. asırda ve 13. Asırda Türkler Batı'dan sözcük, alfabe almışlardır.,"Orhun kitabeleri ve yukarı Yenisey abideleri aynı yazıyla yazılmıştır. Yukarı Yenisey abidelerinin harfleri de daha eskidir bunlar belki 7. asıra aittir.,"Orhun ve Yenisey kitabeleri 1. Asırdan önce kullanılan Soğod yazısıyla yazılmıştır." Defterdeki bu ifadelerinden de görüldüğü üzere Mustafa Kemal, Göktürk alfabesinin Soğod kökenli olduğu görüşüne sahiptir.

Göktürk yazı sisteminin kullanıldığı birçok yazma bulunmaktadır. Bunlara İrk Bitig , Altın Yaruk, Sekiz Yükme örnek verilebilir. Bu yazmalardan İrk Bitig daha çok ön plandadır. İrk Bitig, 9.yüzyılda Göktürk alfabesiyle yazılmış bir fal kitabıdır. İçinde bulundurduğu metinler İrk olarak adlandırılır. İrk sözcüğünün "kehanet", "fal" gibi anlamları vardır, soy anlamına gelmez. Bitig sözcüğü ise kitap anlamına gelir, İrk Bitig ise fal kitabı olarak adlandırılabilir. İrk Bitiğin her irkinda noktalar bulunur. Dört yüzlü çubuklar atılarak noktalar belirlenir ve noktalara denk gelen İrk o kişinin falı olur. İrkta geçen olaylar genellikle olağanüstü olaylardır ve bu olaylar iyi ve kötü olarak yani "yablak(kötü)", "edgü(iyi)" şeklinde yorumlanır ve fal bakılmış olur.

Görsel-6: İrk Bitig

İrk Bitiğin 11. İrki: "Sarığ atlıg sabçı yagız atlıg yalbaş edgü söz sab elti kelir tir. Ança bilingler anyıg edgü ol" Günümüz Türkçesiyle : "Sarı atlı savcı yağız(kahverengi) atlı yalvaç(peygamber) iyi söz sav ile gelir. Böyle bilinsin çok iyidir."

Göründüğü üzere bir yalvaçın iyi söz ile geldiğinden bahsedilir ve bu durum çok iyi olarak yorumlanır. Diğer ırklarda da benzer bir durum vardır.

İrk Bitiğin 8. İrki: "Altun baslıg yılan men altun kurugsakmin kılıçın kesipen özüm yol intin basımın yol ebinden tir. Anca bilingler yablak ol"

Günümüz Türkçesiyle: "Altın başlı yılanım, altın kursağımı kılıçla keserek özümden yol(ayır) başımı da evinden yol. Böyle bilinsin kötüdür."

İrk Bitiğin 5. İrki: "Beg er yuntingaru barmis ak bisi kulunlamis altun tuyuglug adgırlık yaragay tebesingerü barmis ürüng ingeni botulamis altun budlalıg buğralık yaragay ebingerü kelmis üçünç konçuyı urılanmis beglig yaragay tir mengilig beg er ermis.Anyıg engü ol"

Günümüz Türkçesiyle: "Bey er atına varmış ak kısrak yavrulmuş altın toynaklı aygır yaraşır. Devesine varmış beyaz dişi devesi yavrulmuş. Altın ağızlık erkek deve yaraşır. Evine gelmiş üçüncü prensesi doğurmuş beylik yaraşır bey mutluluğa ermiş. Çok iyidir."

5.İrk, İrk Bitiğin zengin ırklarındandır ve en uzun ırktır. "yuntingaru" sözcüğünü inceleyecek olursak "yun" sözcüğü at anlamına gelmektedir "-garu" eki ise yön belirten ektir(a,e...) yani yuntingaru "atlarına doğru" anlamına gelir. "-garu" ekine örnek vermek gerekirse yine aynı ırkta geçen evine doğru anlamına gelen sözcük "ebingerü" olarak yazılır. "kulunmamis" sözcüğü atlar için yavrulamak anlamına gelir. Yavrulama eylemi farklı canlılar için farklı sözcüklerle ifade edilmiştir. Mesela bu ırkta "ingeni botulamis" ifadesindeki "ingeni" dişi deve anlamına gelir.

“botulamis” sözcüğü ise develer için yavrulama eyleminin karşılığıdır.

İrk Bitiğin 3. İrki: “Altun kanatlıg talım kara kus men tanım tüsi taki tüke mezken taluyda yatıpan tapladukmin tutar men sebdükmin yiyür men antag küçlükmen Anca bilingler edgü ol”

Günümüz Türkçesiyle: “Altın kanatlı yırtıcı kara kuşum bedenimi tüyü dahi türememişken okyanusta yatarak bulunduğumu tutar, sevdiğimi yerim. Böylesi güçlüyüm. Böyle bilinsin iyidir.”

İrk Bitiğin metinleri aslında oldukça anlaşılırdır. 8.İrk da günümüz Türkçesine en yakın ırktır. Dilimizin evriminde genellikle sözcüklerin sonunda olan “g” sesi düşmüştür. Eskiden “başlıg” olan sözcük “g” sesinin düşmesiyle “başlı” olmuştur. Aynı şekilde ırkta geçen “ebinden” sözcüğünün “evinden” e evrilmesinde de benzer ses olayları vardır. Türkçede “b,p,m,v” sesleri birbirine yakın sesler olduğu için zamanla kendi aralarında değişime uğramışlardır. Görüldüğü gibi Türk tamgalarını tanıdıkça Türkçenin derinliklerine inebiliyoruz. Yüzyıllar önceki Türk topluluklarının yaşam şeklini , o dönemde meydana gelen olayların bir kısmını Göktürk alfabesiyle günümüze aktarılan yazıtlardan öğrenebiliyoruz. Özellikle Ulu Türk kağanlarının bize olan öğütlerini görüyoruz:

“Üze Tengri basmasar, asra yir telinmeser, Türk budun ilingin törüngün kim artatı udaçı erti?”

Günümüz Türkçesiyle: “Üstte gök basmasa, altta yer delinmese, Türk boyları! İlini ve töreni kim bozabilecekti?” Bu sözlerden ders çıkarıp her daim Türk istiklalini , Türk Cumhuriyetini korumak , yüceltmek için çalışmalıyız. Bu yoldaki en büyük görevlerden biriye Türkçeyi korumaktır. Ziya Gökalp’in dediği gibi:

“Başka dile uymaz annenin sesi, /Her sözün ararsan vardır Türkçesi!

(...)

Dile, yap! Tanrı'nın sensin bileği, /Göktürk'ün sendedir yüce dileği!”

Orhun abideleri hakkında birçok çalışmada bulunmuş olan Türk bilim insanı Muharrem Ergin şöyle der: “Gerçekten Orhun abidelerini, bugün Türkiye’den binlerce kilometre uzakta eski Türk yurdunda, bugünkü Moğolistan’da Türklüğün sehadet parmakları olarak yükselen bu mübarek taşları kana kana okumak, her sözcüğü üzerinde derin derin düşünmek, resimlerini huşu içinde seyrederek ruhu yıkamak, her Türk için milli bir ibadettir.”

Kaynakça

- Ergin, Muharrem. Orhun abideleri. Vol. 32. Milli Eğitim Basımevi, 1970.
- Gökbey Uluç, Youtube kanalı

Büyük Hükümdar

EMİR TİMUR

KADİR EMRE DEMİRBAŞ

“Timur, Asya’da bir kasırga gibi esti ve arkasında bütün dünyaca tanınan bir isim bıraktı. Seferleri ve zaferlerine ait tasvirler, zamanında yazılan eserler ve görgü tanıklarının ifadeleri ile canlı bir biçimde günümüze kadar gelmiştir. Orduları Moskova’dan Delhi’ye, İzmir ve Filistin’den Çin’e kadar giderek bütün o devrin dünyasını titretti. Bütün bu seferler zaman ve mekan tanımaz bir tarzda icra edilmişti. Bazı Avrupalı tarihçiler Makedonyalı İskender ve Napolyon’un seferlerine bakarak onları tarihte en büyük asker ve cihangir olarak göstermeye çalışırlar. Fakat Timur’un seferleri ele alınacak ve km. olarak hesaplanıp kıyaslanabilecek olursa, İskender ve Napolyon’un bu hususta onunla mukayese edilemeyeceği açıkça görülecektir.”

Prof. Dr. İsmail Aka

"Türklüğü yüceltmek için yaşa, Türk'e kılıç kaldıran eli kır."

Asıl adı Temir, Timur veya Göktürk yazıtlarında geçtiği haliyle Temür. İsminin kökeni "demir" sözcüğüne dayanır. Timur'un doğum tarihi olarak genelde 9 Nisan 1336 Salı gününe işaret edilir. Yezidi babasının Turagay veya Turgay, annesinin isminin ise Tekina Hatun olduğunu yazar. Turagay'ın Barlas boyundan nüfuzlu bir bey olduğu yazılır. Tarih sahnesine çıktığı 1360 yılına kadar yani çocukluğunda ve gençliğinde tam olarak ne ile ilgilendiği bilinmiyor. Bazı kaynaklar babasının teşvikiyle ilim tahsil ettiği ve hafız olduğu yazar. Barthold ise Timur'un o dönemde bir eşkiya çetesi reisi gibi hareket ettiğini yazar. Hatta halk arasında yaygın iddialardan biri eşkiya olarak koyun çalıp kaçarken ayağının sakatlandığı bu yüzden aksak olarak anıldığıdır. Eşkiya reisi iddiasının ihtimalinin biraz düşük olduğunu düşünüyorum çünkü küçüklüğünde medreseye gidip ilimle ilgilendiği bilinmektedir ayrıca bir eşkiya gibi hareket ettiğini kanıtlayan bir kaynak olmamakla beraber İsmail Aka gibi Timurlu tarihinde uzman kimseler bu iddiayı net bir şekilde reddetmişlerdir. Fakat bir eşkiya reisi sıfatıyla olmasa da bir şekilde 1350 ile 1360 yılları arasında mücadelelere katılmış, savaşmış ve

tecrübe kazanmıştır. 1360-1370 yılları arasındaki daha gençken elde ettiği askeri başarılar bunu kanıtlar nitelikte. Timur'un soyu ise torunu Uluğ Bey tarafından mezarı üzerine dikilen siyah yeşim taşına kaydedilmiştir. Bu şecereye göre Timur'un babası Emir Taragay, dedesi Emir Berkel'dir. Yani Timur'un soyu Cengiz ile aynı asla dayanmaktadır. Boyu olan Barlaslar ise Türkleşmiş bir Moğol boyudur. Babası Emir Taragay Barlas boyunun lideriydi fakat kaynaklarda nüfuzlu bir bey olmasına rağmen siyasi işlerle pek ilgilenmediği daha çok dinle ilgilendiği yazılır.

Timur'dan önce Maverünnehir bölgesine hakim olan Çağatay Devleti idi. Cengiz Han ülkesini oğullarına bölüştürürken burası ikinci oğlu Çağatay'a düşmüştü. Fakat Timur'un gençlik yıllarında Çağataylılar güç kaybederek çöküşe geçtiler. O dönemde Moğollar sürekli Batı Çağataylılara yani Maverünnehir'e istila hareketleri düzenliyorlardı. Maverünnehir oldukça karışık bir dönem geçiriyordu. Çağataylılardan sonra oluşan iktidar boşluğunu Kazagan Han doldurdu. Daha sonra genç Timur, Kazagan Han'ın kızı Olcay Terken Hatun'la evlendi. Maverünnehir Bölgesi'nde Kazagan Han iktidarında huzurlu 12 yıl yaşansa da Kaza-

gan Han'ın vefatıyla kargaşalı dönemler başladı. Timur'un tarih sahnesine çıkışı bu dönemlere (1360) tesadüf eder. 1360-1370 yılları arasında Timur, Maverünnehir'de amansız bir hakimiyet mücadelesi verdi. Önceleri kendi boyu olan Barlasların başına geçerek Keş civarına hakim oldu. Fakat daha sonra artan Moğol baskısından dolayı Horasan Bölgesi'ne gitmek zorunda kaldı. Burada bir süre esaret hayatı yaşadı, ordusu dağıtıldı, defalarca ölümün kıyısından kurtuldu. Burada zor zamanlar geçirdi. Ayağının aksamasına sebep olan yarayı da buradaki savaşlardan birinde almıştır. Bu aksaklığı sebebiyle Aksak Timur ya da Farsça "aksak" manasına gelen "lenk" adına eklenerek Timurlenk olarak anıldı. Defalarca ordusu dağıtıldı fakat her düştüğünde tekrardan kalkmasını bilerek birkaç yıl sonra tekrar anavatanına, Maverünnehir'e dönerek hakimiyet mücadelesine devam etti. Nihayet 1370 yılında Semerkant'ta taç giyerek bu kargaşadan hükümdar olarak çıkmayı başardı. Timur hakimiyetinin ilk yıllarında iktidarını sağlamlaştıracak sonra tüm cihanı titreteceği seferlerine başlayacaktı. Timur'un iktidara geliş hikayesine İsmail Aka eserinde daha detaylı yer vermiştir.

Timur'un Seferleri

TİMUR DOĞDU

Timur, 9 Nisan 1336 Salı günü Maverâünehir'deki Keş kasabasında Dünya'ya gözünü açtı.

SEMERKANT'TA TAHTA OTURDU

Timur, 9 Nisan 1370 günü Semerkant'ta hükümdar olarak taç giydi.

HAREZM SEFERLERİ

Timur, iktidarını sağlamlaştırdıktan sonra Harezm üzerine yürüdü. Buranın hakimi Hüseyin Sofî'yi öldürüp Harezm'i ele geçirdi. Daha sonra isyan çıkması üzerine bir kaç kez daha buraya sefer düzenlendi.

1336

1370

1371-79

TEREK NEHRİ MUHAREBESİ

Timur, Toktamış'ı Kuzey Kafkasya'da yakaladı. Şubat 1395'te Terek Nehri civarında Toktamış, Timur ordusu karşısında üçüncü defa bozguna uğradı. Bu bozgun çok ağır olmuştu. Öyle ki bu bozgunun sonu Timur, Moskova'ya kadar ilerleyerek neredeyse tüm Altın Orda kentlerini yerle bir etti. Toktamış ise tahtından oldu. Timur, Toktamış üzerine ikinci seferinden sonra 1396 yılında Beş Yıllık Sefer'i sonlandırarak Semerkand'a döndü. Timur, iki yıl boyunca burada kalarak binalar inşa ettirdi, yoksullara yardım etti, başkentteki işlerle ilgilendi.

BEŞ YILLIK SEFER

Timur, ilk Toktamış seferinden sonra torunu Pir Muhammed'i şimdiki Afganistan topraklarını ele geçirmesi için gönderdi. Kendisi ise Batı'ya doğru Beş Yıllık Sefer'ini başlattı. Timur, önce İran'daki isyanları bastırdı sonra Celayirli Ahmed'in hakimiyetinde olan Bağdat'a yürüdü. Timur'un Bağdat'a kadar gelmesi diğer devletler için huzursuzluk yaratıyordu. Bölgedeki devletler Timur'a karşı birleşmişti. Ayrıca Toktamış rahat durmuyor tekrardan Kafkaslardan Timurlu topraklarına saldırıyordu. Bunun üzerine 1394 yılı Şubat ayında Timur, Kafkaslardan Toktamış üzerine yürümeye karar verdi. Yolda Toktamış'ın ağır dile yazılmış bir mektup göndermesi üzerine Timur, iyice çileden çıktı.

1395

1392-96

HİNDİSTAN SEFERİ

Timur önce Çin Seferi'ne çıkmayı düşündü ancak daha sonra fikrini değiştirerek Hindistan'a yürümeye karar verdi. Hindistan'da Türk ve Müslüman bir hanedan olan Tuğluklar hüküm sürüyorlardı fakat ülke içerisinde putperestlik, Hinduluk ve Mecusilik artmıştı. Yani İslam arkaplanda kalmaya başlamıştı. Timur bu yüzden "kafirler ile cihad" diyerek Mart 1398'de Hindistan Seferi'ni başlattı ve Delhi'ye doğru ilerlemeye başladı. Timur, hızlı bir şekilde güzergahtaki şehir ve kaleleri zapt ederek Delhi önlerine kadar geldi.

DELHİ ÖNLERİNDE SAVAŞ

17 Aralık 1398'de gerçekleşen Delhi yakınlarındaki muharebede Delhi Sultanı Mahmud Şah, Timur'un karşısına çıktı. Düşman ordusundaki filler Timur'un ordusunu oldukça yıpratmıştı da büyük bir askeri deha olan Timur bu savaşı da kolaylıkla almasını bilerek öğle vakti Delhi'ye girdi. Timur'un bu savaşta; savaş aleyhine giderken, filler ordusunu mahvederken ve yenilmek üzere bulunurken dinlenmeye gidip rüyasında gördüğü dahiyane bir fikirle döndüğü söylenir. Bu fikir fillere karşı üzerine bağlanan sopalarda ateş tutuşturulmuş develeri kullanma fikri idi. Bu sayede filler korkacak ve Hint askerlerini ezecekti. Savaşın bu fikir ile kazanıldığı yazılmaktadır. Delhi'de 15 gün kalan Timur, burada muntazam derecede ganimet elde etti. Ayrıca düşmanın kendisine karşı kullandığı savaş fillerini de ordusuna aldı. Delhi'den ayrılarak Ganj Irmağı civarında bir süre daha fetihlerde bulunduktan sonra 1399 baharında başkent Semerkand'a müthiş ganimetlerle döndü.

1398-99

1398

TİMUR VEFAT ETTİ

Timur'un yaşı çok ilerlemişti, seferin başlarında da hastalanmaya başlamıştı. Ocak ayında Otrar'a varıldı. Timur'un hastalığının ilerlemesi üzerine Otrar'da kalındı. Ulu cihangir Timurlenk, Otrar'da 18 Şubat 1405 tarihinde hayata gözlerini yumdu. Kaynaklar, Timur'un ölümünden önceki günlerini Kuran-ı Kerim okumakla geçirdiğini ve kelime-i şehadet getirerek vefat ettiğini yazar. Timur'un kabri şuanda Semerkand kentinde Gur-i Emir adı verilen yerde bulunuyor. Timur'dan sonra maalesef ki devleti eski gücüne kavuşamadı ve oğulları vasiyetlerini yerine getirmedi, Çin de fethedilemedi.

Timur'un kabri Gur-i Emir

ÇİN SEFERİ

Timur, Yedi Yıllık Seferi'nden döndükten bir süre sonra Çinlilerin kendisinden vergi isteyerek hakaret etmesi üzerine Çin'e sefer hazırlığına başladı. 1404 Kasım ayı sonlarında Timur ve ordusu Çin'i fethetmek üzere yola çıktı.

1405

1404

Orta Asya'nın bozkırlarında doğan sıradan bir çocuk nasıl tarihin en büyük hükümdarlarından biri haline geldi?

TOKTAMIŞ, TİMUR'A SİĞİNDİ

Daha sonra Timur'un karşısına güzel bir fırsat çıktı; Maveraünnehir'in kuzeyinde hakimiyet sağlamış olan Ak Orda devletinin tahtına talip olan Toktamış Han, Ak Orda Hanı Urus Han'dan kaçarak Timur'a sığındı. Timur, Toktamış'ın emrine ordu vererek tahtı ele geçirmesi için gönderdi. Toktamış üç kez yenildikten sonra dördüncü seferinde başarılı olarak Ak Orda tahtına oturdu.

Altın Orda Hanı
Toktamış Han

HORASAN SEFERİ

Timur, 1381 yılında Horasan üzerine sefer başlattı. Timur, hızlıca ilerleyerek Herat, Sistan ve Mazandaran bölgelerini ele geçirdi. Daha sonra daha da ilerleyerek Rey ve Sultaniye şehirlerine girdi, böylece Doğu İran'ı topraklarına katmış oldu. İran'da merkezi bir otorite olmadığından dolayı ele geçirilmeye müsait bir bölgeydi.

1379

1381-85

TOKTAMIŞ ÜZERİNE SEFER

Toktamış, Timur'un ordusuna Kafkaslarda yenilmesinden sonra Maveraünnehir'e saldırmıştı. Bu saldırı püskürtülse de Toktamış tekrardan saldırınca oldukça sinirlenen Timur hemen Toktamış üzerine sefere çıktı. Önce Toktamış'ı destekleyen güçleri mağlup etti sonra Toktamış üzerine yürüdü. Toktamış, Kunduzca'da ağır bir yenilgi aldı. Timur, Toktamış'ın başkentine kadar ilerleyerek yüklü miktarda ganimet elde ettikten sonra başkent Semerkand'a döndü.

1388-91

1386-88

ÜÇ YILLIK SEFER

Timur, Tebriz'e girdikten sonra Kafkaslardaki Gürcülerin üzerine yürüdü ve Kafkasya bölgesinde de hakimiyetini sağladı. Timur, Karabağ'dayken Toktamış, Timur'a bağlı Kafkasya'ya saldırdı. Toktamış, Timur'un desteğiyle tahta çıktıktan sonra kuzeyde oldukça güçlenmişti, şimdi de Timur'a saldırıyordu. Timur, Toktamış'ı da mağlup ettikten sonra güneye dönerek Şiraz ve İsfahan şehirlerini ele geçirdi. Böylece İran'ın fethi tamamlanmış oldu.

YEDİ YILLIK SEFER

Timur, Hint Seferi'nin ardından tekrar Batı'ya yöneldi. Önce Celayirli Ahmed ve Karakoyunlu Beyi Kara Yusuf'u yendi. Yenilen Celayirli Ahmed ve Kara Yusuf kaçarak Osmanlı padişahı Yıldırım Beyazıd'a sığındı. Timur mektup yazarak Yıldırım Beyazıd'dan Kara Yusuf ve Celayirli Ahmed'in kendisine iade edilmesini istedi. Yıldırım bu talebi reddedip hakaret içeren bir cevap yazınca Timur, Osmanlı üzerine yürümeye karar verdi. Önce Osmanlı'ya bağlı Sivas'ı ele geçirdi, sonra Suriye'ye yönelerek Halep'i ele geçirdi. Ardından Hama, Humus ve Şam da kuşatılarak ele geçirildi. Timur'a bağlı ordular Akdeniz kıyılarındaki Filistin topraklarına kadar ilerleyerek Akka şehrini ele geçirdi. 1401-1402 kışını Karabağ'da geçiren Timur tekrar Osmanlı üzerine yöneldi. Yıldırım Beyazıd da Timur'u karşılamak üzere ordusunu hazırladı.

1399-04

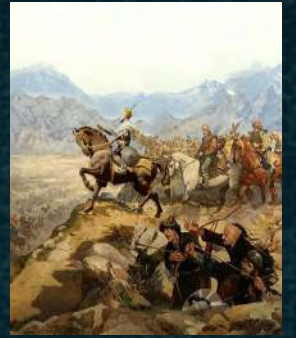
İZMİR KUŞATMASI

Timur, Beyazıd'ı yendikten sonra İzmir'e hareket etti. İzmir, Anadolu'da kalmış son Hristiyan toprağıydı. Rodos Şövalyeleri savunuyordu. Daha önce defalarca kuşatılmasına rağmen ele geçirilememişti. Timur, İzmir'i Aralık 1402'de kuşatıp zekice taktikler uygulayarak iki haftada ele geçirdi. Ardından Yedi Yıllık Seferi sonlandırarak Semerkand'a dönüş yoluna koyuldu. Yıldırım Beyazıd yolda, Kütahya civarında vefat etti.

ANKARA SAVAŞI

Beyazıd'ın ordusu Timur'un ordusuna göre oldukça zayıftı. Bu yüzden bazı paşaları Beyazıd'a Timur'un karşısına hemen çıkmayıp Timur'un ordusunu yıpratmak üzerine çalışmasını önerdi. Ama Beyazıd bu öneriyi dinlemeyerek Timur'un karşısına çıkmaya karar verdi Nihayet ordular karşı karşıya geldi. Çarpışma başladıktan bir süre sonra Anadolu beyliklerinin askerleri Timur'un tarafına geçti. Timur'un Hindistan'dan getirdiği savaş filleri de Osmanlı ordusunu epeyce zayıflattı. 1402 yılının Temmuz ayında Çubuk Ovası'nda gerçekleşen Ankara Savaşı'nda Yıldırım Beyazıd'ın ordusu ağır bir mağlubiyet aldı. Beyazıd esir alındı ve Osmanlı'nın dört şehzade arasında bölünmesiye Fetret Devri başladı.

1402

1402

Ulaştığı Müthiş Güç

Timur'un İzmir'den Gürcistan'a, Şam'dan Moskova'ya, Harezm'den Hint diyarına düzenlediği bu seferler onu tarihin en şanlı fatihlerinden bir yapmış, ona müthiş bir güç kazandırmıştı. Maalesef ki ülkemizde en yalın konular bile tartışma konusu olabilmektedir. Mesela "Osmanlı mı güçlüydü Timur mu?" meselesi. Bu konuda bazı kişilerden "Osmanlı'nın gücü, Timur'un hayal bile edemeyeceği yere ulaşmıştı." şeklinde yorumlar gördüm. Fakat benim fikrimce bu fikir yanlıştır hatta durum tam tersidir. Çünkü; Timurlu Devleti çok kısa sürede bir cihan devleti olurken Osmanlılar hiç cihan devleti olamamışlardır. Cihan devleti demek Dünya'ya büyük ölçüde hükmeden devlet demektir. Bence cihan devleti kavramına en güzel örnek Moğol İmparatorluğu'dur. Moğollar gerçekten de cihana hükmetmeyi büyük ölçüde başarmışlardı. Moğol orduları Batı'da Macaristan'a, Doğu'da Çin'in tamamına, İran'a, tüm Orta Asya'ya ve Anadolu'ya kadar uzanmışlardı. Ancak Mısır ve Hindistan bir kusur olarak sayılabilir, fakat oralara seferler düzenlemişlerdir. Dünya'yı Avrupa, Ortadoğu, Anadolu ve Mısır'dan ibaret sayarsak Osmanlı, cihan devleti olabilir fakat Osmanlı Dünya'nın o devrinin en zengin ve hakim bölgeleri olan Çin, Hindistan, İran ve Maveraünnehir gibi bölgelere hükmedemedi. Bu yüzden benim görüşümce Osmanlılar Dünya'nın en güçlü devleti konumuna ulaşmışlarsa da cihan imparatorluğu olamamışlardır. Fakat Timur; Maveraünnehir, İran, Hindistan, Anadolu, tüm Orta Doğu ve Anadolu'ya hükmetmekle beraber Mısır'a boyun eğdirmiş ve Avrupa'yı korkudan tir tir titretmişti. Timur için ancak Çin bir kusur olarak sayılabilir ki Çin seferi sırasında hayatını kaybettiğinden dolayı bu sefer başarıya ulaşamamıştı. Timur bunu sadece 35 yıl gibi çok kısa bir sürede başardı. Timur,

bu seferleri yaparken Osmanlı; Çin, Hindistan, Orta Asya gibi yerlere hakim olmayı hayal bile edememişti. Evet, Osmanlı gerçekten de yıllarca Avrupa'ya hükmetti fakat Dünya'nın diğer önemli bölgelerine ulaşamadı. Fakat değinmemiz gereken diğer bir husus Timuruların Timur'dan sonra güçsüzleşip 100 yıl içinde çökerken Osmanlıların 500 yıl daha yaşamasıdır. Yani diyebiliriz ki: Timur, kısa sürede Osmanlı'dan daha fazla güçlendi fakat devlet teşkilatı daha sağlam olan Osmanlı'nın devlet ömrü daha fazla oldu.

Timur'un gücü sadece askeri güç veya siyasi hakimiyetten müteşekkil değildi. Timur, Maveraünnehir'i ekonomik ve zirai olarak da oldukça geliştirmişti. Başkent Semerkant'ta pek çok çarşı bulunuyor ve baharat ticaretine merkezlik ediyordu. Semerkant'ta Timur'a misafir olan İspanyol elçi Clavijo'ya göre; Dünya'nın her yerinden en değerli malzemeler Semerkant'a geliyor burada ticareti yapılıyordu. Clavijo, "Timur, başkentini Dünya'nın en mükemmel şehri yapmak için ticareti teşvik etmişti." diyor. Yine "Zafername"nin yazarı Yezdi'ye göre Timur'un gönlü ülkede hiç bir toprağın boş kalmasına razı değildi. Bu yüzden pek çok yer imara açıldı, sulama kanalları açtırıldı.

Sanat ve kültür açısından da Timur devri çok önemli bir dönemdir. Timur'un İskender gibi doğu ve batıyı birleştiren seferleri tarihçilerin "Timurlu Rönesansı" olarak andığı dönemi meydana getirdi. İsmail Aka şöyle diyor: "Timur devrinde bunca sefer, zahmet, ızdırap ve zafer neye yaramıştı? diye sorulacak olursa; verilecek cevap, Timurlu Rönesansı'nın doğmasına olacaktır ki, bu devir, Türk kültürüne, insanlığa ve dünya medeniyetine önemli bir katkı olarak kabul edilmelidir."

Timur'un Laneti

Timur, Yedi Yıllık seferinden döndükten bir süre sonra Çinlilerin kendisinden vergi istemesi üzerine Çin'e sefer hazırlığına başladı. 1404 Kasım ayı sonlarında Timur ve ordusu Çin'i fethetmek üzere yola çıktı. Timur'un yaşı çok ilerlemişti, bu seferin başlarında da hastalanmaya başlamıştı. Ocak ayında Otrar'a varıldı. Timur'un hastalığının ilerlemesi üzerine Otrar'da kalındı. Ulu cihangir Timurlenk, Otrar'da 18 Şubat 1405 tarihinde hayata gözlerini yumdu. Allah ruhunu şad, mekanını cennet eylesin. Kaynaklar, Timur'un ölümünden önceki günlerini Kuran-ı Kerim okumakla geçirdiğini ve kelime-i şehadet getirerek vefat ettiğini yazar. Timur'un kabri şuanda Semerkant kentinde Gur-i Emir adı verilen yerde bulunuyor. Timur'dan sonra maalesefki devleti eski gücüne kavuşamadı ve oğulları vasiyetlerini yerine getirmede, Çin de fethedilemedi.

Timur vefat ettikten sonra çok güçlü bir savaşçı olmasından dolayı mezarının açılması halinde açanların başına çok büyük savaşlar geleceği, çok kan akacağı, ülkelerinin harap olacağı, belanın peşlerini bırakmayacağı söylentisi halk arasına yayıldı. Bu söylenti yüz yıllar geçse de yaygınlığını yitirmedi, özellikle Özbekler arasında popülerliğini korudu. 19 Ekim 1941'de Sovyet bilim adamlarından oluşan bir grup Semerkant'a geldiler.

Özbek halkının itirazına rağmen bilimsel çalışmalar yapmak maksadıyla Timur'un mezarını açıp naaşını çıkardılar. Bundan sadece 3 gün sonra Nazi Almanyası hiç beklenmedik bir şekilde Sovyetler'e saldırdı. Tarihin en kanlı savaşlarından biri olarak gösterilen bu savaşta 20 milyon insan öldü. Sovyetler'in çoğu şehri harap oldu. Belki bu bir tesadüftü, belki de Özbek halkının iddia ettiği gibi Timur'un savaşçı ruhu mezarının açılmasıyla beraber yeryüzüne geri dönmüştü. Timur'un naaşı Kasım 1942'de bilimsel çalışmaların tamamlanmasının ardından tekrar defnedildi. İş burada daha da garipleşiyor. Çünkü; savaşta 1942'nin sonlarına kadar Naziler üstün geldi ve Sovyetleri ağır yenilgilere uğrattılar. Fakat tam da Timur'un tekrar defnedilmesine denk gelen zamanlarda sonra işler Sovyetler lehinde aniden yine beklenmedik şekilde değişti ve Sovyetler galip gelmeye başladı. Bu olay tesadüf müydü yoksa gerçekten lanet miydi bilinmez ama oldukça garip olduğu malum. Sovyet bilim insanları Timur'un naaşı üzerinde yaptıkları araştırmalarda Timur'un gerçekten de total olduğunu, boyunun 173 santimetre olduğunu tespit ettiler ve kafatasının bir kalıbını çıkardılar. Böylece Timur'un yüzünün nasıl görüldüğünü öğrenmiş olduk.

Araştırmaya göre Timur'un yüzü böyle görünüyordu

Timur'un naaşını inceleyen Sovyet bilim insanları

Timur Hakkında Kaynaklar

Timur dönemi ile ilgili devrin ana kaynakları “Zafername”dir. Timur bizzat kendisi yanındakileri hayatını yazmak üzere görevlendirmişse de maalesef ki bu çalışmaların pek çoğu günümüze ulaşamamıştır. Timur, Nizamettin-i Şami’den fetihlerini yazmasını istemişti, bu “Zafername” ancak Timur’un oğlu Şahruh zamanında Hafız-ı Ebru’ya görev verilmesiyle tamamlanabildi ve “Zeyl-i Kitab-ı Zafername-i ami” ismini aldı. Şahruh’un oğlu İbrahim Mirza, Timur ile ilgili bilgileri Şerefeddin-i Yezdi’ye teslim etti ve ondan bu bilgileri edebi bir üslupla yazmasını istedi. Böylece Yezdi’nin Şami’nin “Zafername”sini esas aldığı ikinci bir “Zafername” meydana geldi. Bunlardan başka Şahruh’un yazdırdığı “Tacü’s-Selmani” de vardır. Bunlar Timur ile alakalı ana ve sağlam kaynakları oluşturur. Bunların yanında İbn Arabşah vardır ki Timur Devleti ile ilgili bir kaynak olsa da Timur’un şahsiyeti ile alakalı yanlış bilgiler aktardığı bilinmektedir. Bunların yanında dönemin diğer devletlerinin tarihçileri de Timur hakkında yazmışlardır. Bunlar da yan kaynaklardır.

Bir de Timur’un yazdığı iddia edilen “Melfuzat-ı Timur” ya da “Tüzükat-ı Timur” diye anılan bir günlük vardır. Bazı tarihçiler bunu kaynak olsa da sağlam kaynakların hiç biri bunu kaynak almaz. Çünkü içindeki bilgilerin diğer kaynaklarla çelişmesinin yanında ortaya çıkışı da tartışmalıdır. Pek çok tarihçi bu kaynağı yok sayar. İsmail Aka “Tüzükat-ı Timur” hakkında “Böyle bir eserin varlığını kabul etsek bile, eser Timur’un kaleminden çıkmış olamaz.” demiştir. Bu yüzden ben de bu yazıyı yazarken bu eseri kaynak alan kaynakları pek ciddiye almadım.

Timur ile ilgili araştırma yaparken benim yararlandı-

ğım iki ana kaynak İsmail Aka’nın makaleleri ve Beatrice Forbes Manz’ın Zuhâl Bilgin tarafından Türkçe’ye çevirilip Kronik Kitap tarafından yayınlanan “Timurlenk” eseri oldu. İsmail Aka gerçekten de Timurlular devri ile ilgili önemli çalışmaları olan bir araştırmacıdır. Olaylara gerçekçi açıdan bakarak Timur’un şahsiyetini ve gücünü, sadece Timur değil Timur Devleti’nin tarihi, yapısı, sanatını gözler önüne seriyor. B. F. Manz ise özellikle Timur’un hakimiyetini sağlaması, Timurlu Devleti’nin idari yapısı ile ilgili detaylı bilgiler veriyor. Ana kaynaklarım bunlar olsa da incelediğim tek kaynak bunlar değil. Mahmut Esat Bozkurt’un “Aksak Demir’in Devlet Politikası”, Ali Murat Seymen’in “Timur” ve M. Turhan Tan’ın “Timurlenk” romanını da okuyup inceledim. M. Turhan Tan’ın romanı gerçekten de etkileyici bir roman. Timur’un genelde göz ardı edilen yönlerini gözler önüne seriyor. Bu romanı değerli okuyucularımıza öneririm. Fakat roman bir kaynak olamaz, burdan bir kez daha hiçbir tarihi romanın kaynak olamayacağını aktaralım. Çünkü romanların neredeyse hepsi kurgu olaylardan ibaret, “Timurlenk” romanı da dahil. Diğer kaynaklar ise az önce bahsettiğimiz “Tüzükat-ı Timur”u kaynak aldıkları için ana kaynağım olamadılar. Ayrıca ünlü Osmanlı müverrihi Âşıkpaşaoğlu’nun Atsız tarafından hazırlanan “Tevarih-i Ali Osman” eserini de inceledim fakat Âşıkpaşaoğlu’nun Temür-Aşıkpaşaoğlu Timur’u Temür diye anıyor- hakkında aktardığı bilgiler söylentiye dayandığı için bu kaynak da ana kaynağım olmadı. Bu eserde Timur, zalim fakat güçlü ve adaletli bir karakter olarak yazılmıştır.

İsmail Aka’ya Teşekkür...

Timurlu tarihi maalesef ki ülkemizde yoğun araştırma konusu olan bir alan değil, bu konuda araştırma yürütenlerin pek çoğu da gerçeklikten uzak bir şekilde eser veriyorlar. İsmail Aka ise eserlerinde oldukça mantıksal ve tarafsız bir şekilde sağlam kaynaklara dayanarak anlaşılır bir dille Timur’u ve Timurlu Devleti’ni anlatarak tarihe büyük bir katkı sağladı. Ben de araştırmamı yaparken genellikle İsmail Aka’nın eserlerinden faydalandım. Bu yüzden İsmail Aka’ya buradan teşekkür etmek istiyorum. Timur hakkında daha detaylı araştırma yapmak isteyen okuyucularımız İsmail Aka’nın eserlerini inceleyebilirler.

Son olarak Timur hakkında tartışılan pek çok konu olsa da okuduğunuz üzere şunlar tartışmasıdır: Timur, devrinin en şanlı fatihi, tarihin en güçlü cihangirlerinden birisi, bir başarı timsali ve her Türk gencinin övünmesi gereken Türk milletinin yetiştirdiği büyük bir şahsiyettir. Timur'un mirası üzerinden 6 asır geçse de unutulmayacaktır.

Kaynakça

- Prof. Dr. A. İsmail AKA, Makaleler, Berikan Yayınevi, Nisan 2005 ANKARA, ISBN: 975-267-055-5
- İsmail AKA, "Timur Sadece Bir Asker mi İdi?" Belleten, Cilt LXIV, Sayı 240, Ankara, 2001, s. 453-466.
- İsmail Aka, "Göçebelikten Rönesansa Bir Türk Devleti: Timurlular", Türk Kültürü, Cilt XXXVIII, Sayı 452, Ankara, 2000, s. 716-723
- İsmail Aka, "Moğollar ve Timurlular Devri ile İlgili Türk Kaynakları", İran ve Türkiye Arasındaki Tarihi ve Kültürel İlişkiler Konulu Makaleler Mecmuası, Cilt I, Ankara, 2002, TTK, s. 55-67
- İsmail AKA, "Timur'un Çin İle Münasebetleri", XII. Türk Tarih Kongresi, Cilt II, Ankara 1999, s. 609-613
- İsmail AKA, "Timur ve Timurlular Devleti(1370-1507)", Tarihte Türk Devletleri, Cilt II, Ankara 1987, s.553-558
- Beatrice Forbes Manz, "The Rise And Rule of Tamerlane" Türkçe basımındaki adıyla "Timurlenk", Kronik Kitap, Nisan 2017, ISBN: 978-975-2430-02-0
- Zeki Velidi Togan, "Emir Timur'un Soyuna Dair Bir Araştırma", İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, Sayı 26, 1972, s. 75-84 (Farsça aslından çeviren İsmail Aka)
- KAYALI, Yalçın. "Timur'un Hindistan Seferi." İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 6 (2015): 179-192.
- Mahmut Esat Bozkurt, Aksak Demir'in Devlet Politikası, Mavi Gök Yayınları, İstanbul 2020, ISBN: 978-605-69765-2-0
- Ali Murat Seymen, Timur, Olympia Yayınları, Nisan 2019 İstanbul, ISBN: 978-605-7856-12-8
- Hayrunnisa Alan, Sahipkiran, TDV İslam Ansiklopedisi, <https://islamansiklopedisi.org.tr/sahipkiran>
- Hüseyin Nihal Atsız, "Aşıkpaşaoğlu Tarihi", Ötüken Neşriyat, İstanbul 2014

OKULUMUZDA NEFES KESEN YILSONU KONSERİ

Okulumuzun müzisyenlerinin tecrübe kazanması, sahnede seyirciyle beraber müziğin ruhunu görmeleri , hissetmeleri için düzenlediğimiz 2022 yıl sonu Rock konserimizi harika bir şekilde verdik. Konser fikriyse öğle araları müzik odasında şarkılar çalarken çıktı. Baktık ki grup olarak koordinasyonumuz iyi, hepimiz müziğe açız müzik öğretmenimize bu fikri anlatıp çalışmalara başladık.

Konser playlisti vokallerin ses renklerine ve müzik zevklerine göre hazırlandı. Playlist ; Şebnem Ferah, Barış Manço, Kıraç, Duman, Mor ve Ötesi gibi kaliteli grup ve sanatçıların parçalarından oluşuyordu. Lead gitar ve bazı şarkıların vokalinde Kürşat, ritim gitarda Mehmet Sait , vokalde Arda Enes, Duru ve Olcay ile yirmi beş şarkıyı iki ay gibi bir kısa sürede prova ederek sahneye çıktık. Sahnede de ANZ öğrencileri bizi yalnız bırakmayarak eşlik etti ve herkesin eğlendiği , derslerin ve hayatın yarattığı stresten bir süreliğine uzaklaşp müziği hissettiği mükemmel bir gün geçirdik. Konsere arkadaşlarımıza teşekkür ederek, sarılarak ve istiklal marşıyla son verdik. Enstrümanlarımızı topladıktan sonra Denizli'ye gittik. Ne tesadüf ki konser gününün akşamı Açık Hava Tiyatrosu'nda Teoman'ın konseri vardı. Yani bir günde hem konser verdik hem de konsere gittik. İki konser de harikaydı. Hatta açık havada gitar çalan bir topluluk vardı onlara katılıp orada da çalıp söyledik. Sonuç olarak okulumuzda güzel, eğlenceli bir etkinlik gerçekleştirmiş olduk.

2023 konserimiz ise Mayıs ayının sonunda...

18 ÇANAKKALE ZAFERİ VE ŞEHİTLERİ MART ANMA GÜNÜ

Şehitlerimizi rahmet ve minnetle anıyoruz...

ÇANAKKALE GEÇİLMEZ !

KADİR EMRE DEMİRBAŞ

Yıl 2023, 25 Şubat Cumartesi'yi Pazar'a bağlayan gece. Bir Türk gencinin kalemi...

Burnuma kan kokusu geliyor asrın berisinden. Geliyor da ruhumu titretiyor, ruhum ki Çanakkale semalarında geziniyor.

Görüyorum, ulusum yedi düvelle cenk ediyor. Vallahi görüyorum, o kan aynı kandır, damarlarımdaki şehit kanıdır.

Görüyorum ki Garp'tan yanaşiyor düşman. Demir atıyor yurdum toprağına. Görüyorum sıra sıra insan selini, saf saf dizilmiş bir ulus Ege'den Hazar'a, Basra'dan Trakya'ya kadar. Şehitlerimi görüyorum, hepsi diriler, diriler ama kara toprağına hasretler. Milli kinle düşmanı bekliyorlar. Etraf sessiz, çit çıkmıyor. Yalnızca nefes sesleri duyuluyor.

Bir de her şeyden habersiz martıların sesi...

Sessizliği fırtına bozuyor, ruhum semada, görüyorum. Sessizlikten eser kalmamış, saniyeler içinde semayı kapkara dumanlar sarmış. Düşman zırhlılarının namluları cehennem gibi, cayır cayır yanıyor, Mehmet'in üstüne alev kusuyor. Görüyorum kapkara semada cennet diyarına uçan ruhları, onlar şehit ruhları. Semayı duman, yeri kan bürümüş; yağız yer kızıla dönmüş, mavi gök karaya...

Fırtına bitiyor, cihanı titreten zırhlılar sulara gömülmüş. Ege'nin serin suları mezar olmuş demirden zebanilere. Ege'nin mavisinde yenilen düşman gözünü toprağına dikmiş. Demirlemiş Çanakkale'nin Gelibolu'nun kızıl kıyılarına. Bu sefer mermi değil insan seli akıyor Mehmetlerin üstüne. Fransızlar, İngilizler, nice Garp ulusu akıyor Çanakkale'ye istila umuduyla. Bir de Anzaklar var, memleketlerinden binlerce kilometre uzaktalar, olanlardan bihaberler. Onlara anlatılan sözde canavarlara doğru bilinçsizce koşuyorlar.

Yine kopuyor bir fırtına. Bu sefer zırhlılar değil, tüfekler kusuyor cehennem alevini. Gemilerden, kayıklardan akıyor insan seli. Büyük kinle bekleyen Mehmetçik üstüne atılıyor düşmanın, süngüleriyle. Ve de on beşliler kan döküyorlar umarsızca, korkusuzca. Bomba sesleri, süngü şakırtıları, binlerce tüfeğin kustuğu alevler... Semadan izliyorum bu kargaşayı, yine dumanlar kaplamış masmavi semaları.

Bir çift göz görüyorum bu kargaşanın ortasında, bir çift masmavi göz... Parıltısı alevleri gölgeliyor. Gözler haykırıyor "Ya istiklâl ya ölüm!" diye, bir atın üstünde. Dört nala koşturuyor atını ve emir geliyor mavi gözlü paşadan: "Ben size taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum." Altı asır önceki akıncı ruhuyla koşturuyor süvariler paşadan aldıkları emirle. Görüyorum, Conk Bayırı'na varıp düşmanla çarpışıyorlar. Düşman şaşıyor, geri kaçmaya başlıyor.

Ve nihayet bitiyor kargaşa. Düşman neye uğradığını şaşırılmış, çıkmaya çalışıyor cehennemden, gerisin geri kaçıyor Türk gazabından. Ve bir ses yükseliyor, şehitler de gökten eşlik ediyor: Çanakkale Geçilmez!

Ruhu şâd olsun şehitlerimin ve emin olsun şehidim, ant içti Türk gençliği:

"Vatan namustur, namusun tavizi olmaz."

Sayının Şiiri

MUTLAK SEVECEKSİN

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

Sevda gibi bir gizli emel ruhuna sinmiş;
Bir haz ki hayalden bile üstün ve derinmiş.
Gökten gelerek gönlüne rüzgar gibi inmiş,
Bir sır ki bu,ölsen bile açamazsın...

Anlatması imkansız olan öyle bir an ki,
Hülyadaki ses varlığının gayesi sanki...
Bak emrediyor:Daldığın alemde uyan ki,
Mutlak seveceksin beni, bundan kaçamazsın...

Kalbin benim olsun diyorum,çünkü mukadder...
Cismin sana yetmez mi? Çabuk kalbini sök,ver!
Yoktur öte alemde de kurtulmaya bir yer!
Mutlak seveceksin beni,bundan kaçamazsın...

Ram ol bana,ruhun yeni bir aleme girsin...
Yazmış kaderin:Aşkıma ömrünce esirsin!
Aklınla,şuurunla,hayalinle bilirsin.
Mutlak seveceksin beni,bundan kaçamazsın...

Büyük yazar ve şair Nihal Atsız

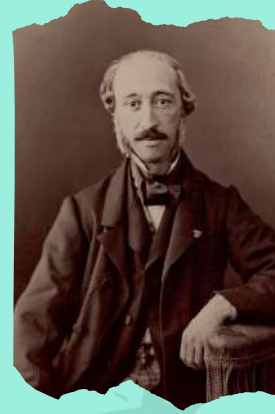
DEVASA PROJE: YAPAY GÜNEŞ

KÜRŞAT AKIN

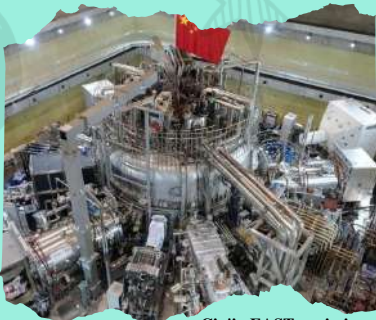
Dünya tarihi boyunca enerji insanların büyük bir ihtiyacı olmuş, bu ihtiyacı karşılamak için çeşitli yöntemlere başvurulmuştur. Enerjiyi elde etmek için verilen uğraşlar savaflara kadar gitmiştir ve günümüzde bu durumun örneklerini görebilmekteyiz. Öncelikle enerjiyi elde edebileceğimiz bir kaynağa ihtiyacımız vardır. Bilindiği üzere enerjinin kaynakları "Yenilenebilir Enerji Kaynakları" ve "Yenilenemez Enerji Kaynakları" olarak ikiye ayrılır. Yenilenebilir enerji kaynaklarına rüzgar gülü , güneş panelleri , barajlar örnek verilebilir. Bu örneklerden biri olan güneş panellerini inceleyecek olursak Güneşimizin çeşitli ölçüm yöntemleriyle yapılan tespitler ile 4,6 milyar yaşında olduğunu görebiliyoruz ve Güneşin yaklaşık 10 milyar yıl daha yaşayacağı öngörülmüyor. Tespit edilen rakamlara bakarsak Güneş neredeyse sınırsız bir enerji kaynağıdır. Elbette Güneşten hayli hayli yararlanıyoruz aydınlanma , ısınma gibi çeşitli ihtiyaçlarımızın yanı sıra D vitamini aktivasyonunda da Güneş'in etkisi vardır. Fakat bunlardan öte Güneş devasa bir enerji kaynağıdır ondan daha da faydalanabilmemiz için bazı yöntemler, teknolojiler gereklidir mesela Güneş panelleri...

Güneş paneli fikrinin temeli 1839 yılında dünyada ilk fotovoltaik etkinin Fransız fizikçi Alexander Edmond Becquerel tarafından görülmesiyle atılmıştır. Bunun üzerine çeşitli bilim insanları araştırmalar yapmaya başlamıştır. Bu araştırmalar sonuç vermiş ve Dünya'da ilk kez 1946 yılında Russell Ohl tarafından modern güneş panelinin patenti alınmıştır. Günümüzde de Güneş enerjisinden bu şekilde yararlanılmaktadır.

Yenilenemez enerji kaynaklarına bakacak olursak bu kaynaklara en büyük örnek fosil kaynaklardır. Fosil kaynaklar sınırlı kaynaklar olduğu gibi bu kaynaklardan enerji elde edilme aşamasında doğaya da büyük zararlar verilir. Özellikle sanayi devriminin başlamasıyla artan enerji ihtiyacı fosil yakıtlar ile karşılanmış Dünya bu yolla kirlenmeye başlamıştır. Fosil yakıtlara olan ihtiyacın artması ve bu kaynakların sınırlı olması nedeniyle kaynaklara erişim konusunda anlaşmazlıklar yaşanmış, savaflar patlak vermiş, insanların canı yanmıştır. Günümüzde bu olayların etkisini (Küresel ısınma, savaflar vs...) net bir şekilde görebiliyoruz. Enerjiyi inceleyip önemini gördüğümüze göre günümüzün büyük hatta devasa enerji projelerinden bahsedebiliriz...

Büyük bilim insanı Alexander Edmond Becquerel

Çin'in EAST projesi

Bu projelerden biri de EAST adını almıştır. Öncelikle EAST İngilizcede "Doğu" anlamına gelmektedir ve açılımı "Experimental Advanced Superconducting Tokamak" yani "deneysel gelişmiş süper iletken tokamak". Peki Tokamak nedir?

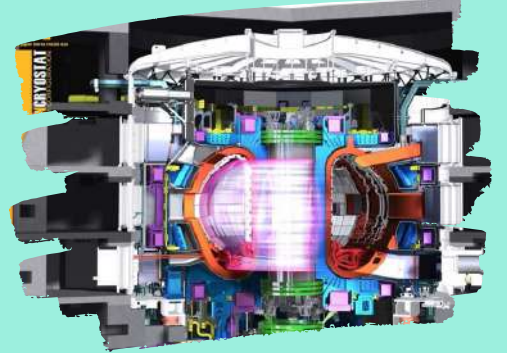
Tokamak, manyetik bobinli toroidal oda anlamına gelir 1950'lerde Sovyet fizikçiler tarafından Füzyon enerjisini elde etmek amacıyla yapılmışlardır. Füzyonun ne demek olduğuna bakacak olursak şöyle bir örnek verebiliriz: Günümüzde nükleer santrallerde enerji üretmek, açığa çıkarmak için kullanılan yöntem atomların çekirdeğini parçalamak yani fizyondur. Daha doğru açıklamak gerekirse fizyon,

nükleon sayısı çok büyük olan bir atomun çekirdeğini parçalayarak iki adet nükleon sayısı küçük çekirdek oluşturmaktır. Füzyon ise bunun neredeyse tam tersi olan atomların birleşmesiyle gerçekleşir. Yani kütle numarası düşük iki atomdan kütle numarası yüksek bir atom ortaya çıkarmaktır. Bahsedildiği gibi fizyon nükleer santrallerde sık kullanılan bir yöntemdir fakat füzyon daha farklıdır. Füzyon yöntemiyle elde edebileceğimiz enerji, fizyon yöntemiyle elde edebileceğimizden kat kat fazladır. İşte bunun en büyük örneği de Samanyolu Galaksisindeki yaklaşık 200 Milyar yıldızdan biri olan Güneştir. Güneşimiz enerjisini füzyon yöntemiyle elde eder kısacası Güneş çok büyük bir füzyon reaktörüdür. Güneş yüzeyinin kütlelerinin %74'ünü ve hacminin %92'sini oluşturan hidrojenler füzyon reaksiyonu göstererek helyuma dönüşür ve oldukça yüksek derecelerde enerji açığa çıkarır. Öyle bir enerji ki Güneşe yaklaşık 149,597 milyon kilometre uzakta olan Dünyayı ısıtıyor, aydınlatıyor. "Böylesine bir enerjiyi Dünya'da açığa çıkarabilir miyiz?" diye düşünüyoruz elbet imkansız yakın bir olay gibi görünüyor fakat işte 21.yüzyılın teknolojisi, parlak beyinleri Güneşten de daha çok enerji sağlayacak bir proje ile ilgileniyorlar EAST...

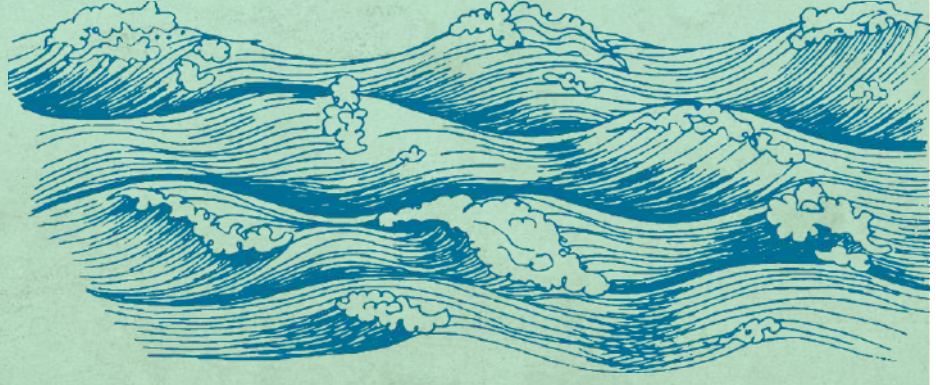
Bu enerjiyi açığa çıkarma düşüncesi neredeyse yarım asırdır mevcut. Bu düşüncelerin en somut örneği ise Çin'de yapılan EAST projesidir. HT-7U süper iletken tokamak olan Ulusal Mega Proje 1998 yılında Çin tarafından onaylanmıştır. 2003 yılında ise proje adı "EAST" olmuştur. 2001 yılında fiziksel ve mimari yapı tamamlanmış, 2006 yılında ilk plazma elde edilmiş ilk test yapılmış ve bu test üç saniyede 200 kiloamperlik bir elektrik akımı üretilmiştir. İlk aşama çeşitli deneyler ve testlerle bu şekilde geçilmiş ilerleyen yıllarda sürekli testler yapılmıştır. Son olarak ise 1056 saniyelik bir plazma operasyonunun 30 Aralık 2021'de başarıyla gerçekleştirilmesiyle de büyük bir ilerleme gösterilmiştir. Peki bu enerji nasıl açığa çıkarılıyor?

EAST'ın açılışında da bulunan tokamak yöntemiyle düşünce gerçekleştirilmeye çalışılıyor. Tokamak, görselde de gördüğümüz üzere kapalı bir manyetik alan odasında plazmanın tutulmasını sağlayan bir sistemdir ve bu sistem ile füzyonu gerçekleştirmek hedeflenir. Odada yüksek sıcaklıklarda elektronlar çekirdeklerden ayrılıyor ve yüklü parçacıklardan oluşan plazma haline getiriliyor. Plazma, manyetik kutuplaştırma ile gerçekleşen kimyasal ve fiziksel reaksiyonların gaz halindeki maddelerdeki etkileşim olayına verilen addır. Kısacası plazma, iyonlaşmış gaz anlamına gelmektedir. Füzyon plazmaları nükleon sayısı düşük elementlerin birleşebileceği, enerji açığa çıkarabileceği bir ortam sağlıyor. Bu enerjiye kapalı odanın yani tokamağın duvarlarında emiliyor. Nükleer füzyon enerjisi araştırmaları II. Dünya savaşının patlak vermesiyle gizli bir şekilde yürütüldü. Ardından 1955 Birleşmiş Milletler Atom Enerjisinin Barışçıl Kullanımı Uluslararası Konferansı'nda alınan kararlar doğrultusunda bu araştırmalar, çalışmalar açık şekilde yapılmaya başlandı ve bilim uluslararası yani birliktelik içinde yapılmaya başladı. Bu tarz bilimsel meselelerde durumu "Bir elin nesi var ? İki elin sesi var" sözü gayet iyi açıklamaktadır. İşte günümüzde ITER projesi ile uluslararası bir işbirliği yapılmıştır. Kasım 1985 yılı Cenevre Süper Güç zirvesinde füzyon enerjisi için uluslararası bir proje fikri ortaya çıkmıştır. Fransa'nın ev sahipliğinde yedi üye ile ITER antlaşması yapılmış tüm üye ülkeler tarafından onaylanmış ve 24 Ekim 2007 tarihinde ITER resmi olarak kurulmuştur. ITER'in açılışı "International Thermonuclear Experimental Reactor" şeklindedir Türkçesi ise "Uluslararası Termonükleer Deneysel Reaktör" şeklindedir. Bu projede bulunan bazı ülkeler: Avrupa Birliği, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Güney Kore, Hindistan ve Japonya'dır. Projenin amacı Dünyaca bir olup yüksek verimli enerji üretmek ve bilim yönünde gelişmektir. 2010 yılından beri Fransa'da büyük bir nükleer füzyon reaktörü inşa edilmektedir. Günümüzde proje epey yol kat etmiştir ve 2025 yılında testler yapılmaya başlanacaktır. Bu testlerde hedeflenen sıcaklık Güneş'in çekirdeğinden on kat daha yüksektir. Güneş'in çekirdeği 15 milyon °C iken ITER'in hedefi 150 milyon °C'dir. Bu da devasa bir enerji demektir. Bu enerjiye hükmedecek ülkeler elbette dünyada söz sahibi olacaklardır.. En başlarda da bahsedildiği gibi enerji asırlardır en çok arananlardan en çok ihtiyaç duyulanlardan olmuştur. Uzun yıllardır çeşitli ülkelerin planladığı büyük projeler günümüzde birer birer hayata geçmektedir. Bu projelere örnek verecek olursak neredeyse çeyrek asırdır üzerinde çokça insanın emeği olan James Webb uzay teleskobu 25 Aralık 2021 tarihinde başarılı bir şekilde fırlatılmıştır ve evreni daha iyi anlamak, gözlemleyebilmek amacına hizmet edecektir. Bahsettiğimiz projeler ise amacını gerçekleştirmeye oldukça yakındır. Ve bu projeler oldukça riskli, maliyetli işlerdir bu yükü hafifletmek, daha sağlam bir şekilde ilerlemek için insanlar bu projeleri birlik olarak gerçekleştirir. Kısacası büyük hedeflere ulaşmak için birlik şarttır ve "Nerede birlik orada dirlik." atasözü durumu çok iyi özetlemektedir.

Kaynakça

- [https://www.bfi.com.tr/gunes-panelinin-tarihcesi/#:~:text=G%C3%BCne%C5%9F%20paneli%2C%20\(g%C3%BCne%C5%9F%20pili\),denedi%C4%9Fi%20esnada%20bu%20etkiyi%20ke%C5%9Fetmi%C5%9Ftir.](https://www.bfi.com.tr/gunes-panelinin-tarihcesi/#:~:text=G%C3%BCne%C5%9F%20paneli%2C%20(g%C3%BCne%C5%9F%20pili),denedi%C4%9Fi%20esnada%20bu%20etkiyi%20ke%C5%9Fetmi%C5%9Ftir.)
- <https://www.iter.org/proj/iterhistory>
- <https://www.iter.org/proj/inafewlines>
- https://www.researchgate.net/publication/237619573_Progress_of_the_EAST_Project_in_China
- <http://east.ipp.ac.cn/>

Gözlerin Denizinde Boğuldum Ben

*Gözlerin denizinde boğuldum ben!
Her kötü nazarında su yuttum,
Her kötü lafında nefesim kesildi;
Gözlerin denizinde boğuldum ben...*

*Celladına aşkı benimki,,
Nasıl bir aşksa hudutsuzca sevdim seni.
Sen beni vefasız sanıyorsun;
Bir sor aklımdan çıktın mı ki?*

*Her batışımda daha da bağlandım sana,
Battıkça aşık oldum gözlerin deryasına,
Dibe yaklaştıkça ölüm arzuladım uğruna;
Eridim gün gün, harap oldum aşkında.*

*Çıkmadın, çıkmıyorsun;
Rüyalarımda hapissin geceleri,
Hayaller yok ediyor aramızdaki şehirleri,
Kaybettiriyor nezdimde her şeyi...*

*Ben seni şuursuzca sevdim,
Sarhoş oldum her 'sen'li anımda;
Boğdun beni, boğdun alevden gözlerinde
Gözlerin denizinde boğuldum ben...*

KADİR EMRE DEMİRBAŞ

GENÇ.

FAKTÖRİYEL

“

**En büyük savaş,
cahilliğe karşı
yapılan savaştır.**

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

”